

**НАРЕДБА № РД-07-2 ОТ 16 ДЕКЕМВРИ 2009 Г. ЗА УСЛОВИЯТА И
РЕДА ЗА ПРОВЕЖДАНЕТО НА ПЕРИОДИЧНО ОБУЧЕНИЕ И
ИНСТРУКТАЖ НА РАБОТНИЦИТЕ И СЛУЖИТЕЛИТЕ ПО
ПРАВИЛАТА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗДРАВΟΣЛОВНИ И
БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД**

В сила от 01.01.2010 г. Издадена от Министерството на труда и социалната политика
Обн. ДВ. бр.102 от 22 Декември 2009г.

**Раздел I.
Общи положения**

Чл. 1. С тази наредба се определят условията и редът за провеждане на обучение и инструктаж по безопасност и здраве при работа и се прилага във всички предприятия и места, където се осъществява трудова дейност или се провежда обучение, съгласно чл. 2, ал. 1 и 2 на Закона за здравословни и безопасни условия на труд.

Чл. 2. (1) Работодателят осигурява на всеки работещ подходящо обучение и/или инструктаж по безопасност и здраве при работа в съответствие със спецификата на професията/извършваната дейност и на работното място, като отчита възможните опасности и резултатите от оценката на риска на съответното работно място.

(2) Работодателят писмено определя:

1. видовете обучения и инструктажи;
2. лицата, които ще бъдат обучавани и/или инструктирани;
3. програма за провеждане на обучението и/или инструктажа;
4. лицата, които ще провеждат обучението и/или инструктажа.

Чл. 3. Работодателят не допуска до работа работник и служител, който не притежава необходимите знания и умения и/или не е инструктиран по правилата за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд.

Чл. 4. Обучението и инструктажът по безопасност и здраве при работа се провеждат в работно време, като всички разходи са за сметка на работодателя.

**Раздел II.
Обучение по безопасност и здраве при работа**

Чл. 5. Обучението по безопасност и здраве при работа има за цел:

1. усвояване на методите, формите и средствата за осъществяване на дейността по безопасност и здраве при работа;
2. усвояване на основните законови и подзаконови нормативни изисквания, нормите, правилата и мерките за безопасен и здравословен труд;
3. поддържане на необходимото ниво на знания и умения по безопасност и здраве при работа на работещите през целия период на трудовата им дейност в съответствие с изискванията на съответната професия.

Чл. 6. (1) Обучение по безопасност и здраве при работа се провежда на:

1. длъжностните лица, които ръководят и управляват трудовите процеси;
2. длъжностните лица и на специализираните служби по чл. 24 на Закона за здравословни и безопасни условия на труд;
3. лицата, които са определени от работодателя да провеждат инструктажите по безопасност и здраве при работа;
4. членовете на комитета/групата по условия на труд;
5. работниците и служителите, работата на които е свързана с използване, обслужване и поддържане на машини и други технически съоръжения, за които се изисква правоспособност за работа;
6. работници и служители, заети в дейности, които създават опасност за тяхното или на други лица здраве и живот.

(2) С колективен трудов договор могат да се определят и други работници и служители, на които да се провежда обучение по безопасност и здраве при работа.

Чл. 7. (1) Формите за обучение по безопасност и здраве при работа са редовна и дистанционна.

(2) Обучението по безопасност и здраве при работа се провежда по утвърдени от работодателя писмени програми, които включват образователен минимум за теоретична и практическа подготовка.

(3) Програмите по ал. 2 се съобразяват със:

1. общата, отрасловата и специфичната за дадена професия задължителна подготовка по правилата за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд;
2. входящото образователно равнище;
3. целите на обучението;
4. тематичните области на обучението;
5. продължителността на обучението - общо и по теми;
6. реда и условията за проверка на знанията и оценяване при завършване на обучението;
7. удостоверяване за преминал курс на обучение;

8. необходимата материална база за обучение.

(4) С колективен трудов договор могат да се определят и други специфични изисквания към учебните програми.

(5) Обучението по безопасност и здраве при работа се провежда:

1. за лицата по чл. 6, т. 1 - не по-рядко от веднъж на 2 години и продължителност не по-малка от 6 учебни часа;

2. за лицата по чл. 6, т. 2 и 3 - не по-рядко от веднъж на 1 година и продължителност не по-малка от 6 учебни часа;

3. за лицата по чл. 6, т. 4 - съгласно изискванията на Наредба № 4 за обучението на представителите в комитетите и групите по условия на труд в предприятията (обн., ДВ, бр. 133 от 1998 г.; изм. и доп., бр. 85 от 2000 г.);

4. за лицата по чл. 6, т. 5 и 6 - съгласно изискванията на съответните нормативни актове.

Чл. 8. (1) Обучението по безопасност и здраве при работа се провежда от:

1. работодателите при спазване изискванията на наредбата;

2. юридически или физически лица, регистрирани по Търговския закон, по Закона за кооперациите или по Закона за юридическите лица с нестопанска цел, в чийто предмет на дейност е посочено обучение;

3. висши училища, професионални училища, гимназии или колежи, и центрове за професионално обучение;

4. специализираните органи на Министерството на вътрешните работи.

(2) Обучението по безопасност и здраве при работа се провежда от лица с образователно-квалификационна степен не по-ниска от "бакалавър" съгласно Закона за висшето образование, притежаващи професионални познания и опит в областта на здравословните и безопасните условия на труд, като с колективен трудов договор могат да се определят и други специфични изисквания към лицата.

Чл. 9. (1) Обучението по безопасност и здраве при работа се документира по ред и начин, определени от работодателя.

(2) Документацията, отнасяща се до провеждането на обучение и инструктаж по безопасност и здраве при работа, се съхранява от работодателя за срок не по-малък от 5 години и удостоверява условията по чл. 7 и 9.

Раздел III.

Инструктаж по безопасност и здраве при работа

Чл. 10. (1) Инструктажът по безопасност и здраве при работа има за цел да даде на работниците и служителите практически указания за безопасно изпълнение на трудовата дейност, както и да ги запознае с конкретните условия на работа.

(2) Инструктажът по безопасност и здраве при работа се провежда:

1. при постъпване на работа;
2. при преместване на друга работа или промяна на работата;
3. при въвеждане на ново или при промяна на работно оборудване и технология;
4. периодично за поддържане и допълване на знанията на работещите по безопасност и здраве при работа.

(3) Инструктажите по безопасност и здраве при работа са:

1. начален;
2. на работното място;
3. периодичен;
4. ежедневен;
5. извънреден.

Чл. 11. (1) Работодателят осигурява провеждането на инструктажи по безопасност и здраве при работа на всеки работещ независимо от срока на договора и продължителността на работното време, вкл. и на:

1. работещите, предоставени им от предприятие, което осигурява временна заетост;
2. командировани работници и служители;
3. работещи от други предприятия, които ще работят на територията на предприятието;
4. лица, приети за обучение или за повишаване на квалификацията;
5. лица, с които се провежда производствена практика;
6. всички други лица, които ще посещават производствени звена на предприятието.

(2) Инструктажите по чл. 10, ал. 3 се провеждат от длъжностни лица с подходящо образование по ред и при условия, определени от работодателя, като се отчитат характерът на изпълняваната работа, конкретните условия на работното място и съществуващият професионален риск.

(3) При дейности с висок производствен риск и динамика в организацията на работа и технологията инструктажите по чл. 10, ал. 3, т. 1 и 2 са с минимална продължителност съгласно приложение № 3. За необхванатите в приложението дейности и видове работи продължителността на инструктажа се определя от работодателя.

(4) В предприятия с персонал до 50 работници и служители включително и/или ограничен обем производствени дейности се допуска едновременното провеждане на началния инструктаж и инструктажа на работното място.

(5) Инструктажите, проведени по реда на наредбата, се документират в Книги за инструктажи съгласно приложение № 1.

(6) Инструктажите на лицата по ал. 1, т. 6 се провеждат и документират по ред, установен от работодателя.

Чл. 12. (1) Начален инструктаж се провежда на лицата, които постъпват на работа, както и на лицата по чл. 11, ал. 1, т. 1 - 5 с оглед запознаването им със:

1. основните правила и изисквания по безопасност и здраве при работа в предприятието;
2. вида и характера на извършваната работа;
3. специфичните опасности и рисковете за здравето и живота на работещите;
4. изискванията към тяхното поведение.

(2) Инструктажът по ал. 1 се провежда в деня на постъпване на работа по утвърдена от работодателя програма, в която се включват:

1. въпроси от общ характер:

а) характер на производството;

б) опасности и рискове, чиито източници, съществуване, прояви и начини за предотвратяване, намаляване и ограничаване са известни - работно оборудване, машини, съоръжения и технологични процеси, фактори на работната среда и трудовия процес, използвани материали, пътни маршрути и опасни зони (вкл. шахти, асансьори и др.), транспортни средства;

в) правила за организация на работа в предприятието и на работните места;

г) причини и характер на най-често допускани трудови злополуки, установени професионални заболявания, примери за допускани грешки и нарушения;

д) условия и ред за деклариране, установяване, регистриране и отчитане на трудовите злополуки и професионалните заболявания;

е) колективни средства за защита и лични предпазни средства, в т.ч. специалното работно облекло;

ж) правила за оказване на първа долекарска помощ при увреждане на здравето при работа;

з) безопасност на движението в района на предприятието и извън него;

и) запознаване с планове за действие при пожар или авария;

й) начините за безопасна евакуация на работниците, служителите и временно пребиваващи в обекта при възникване на извънредна ситуация;

2. въпроси, свързани със съответната дейност или професия:

а) конкретни правила и изисквания по безопасност и здраве при работа, отнасящи се за цеховете, производствата, дейностите, технологичните процеси, работните места, машините, механизмите, инструментите и електросъоръженията, с които ще се работи;

б) работни места, при които съществува опасност от възникване на аварии и повреди;

в) енергийни уредби и съоръжения на територията на предприятието и общи изисквания за безопасната им експлоатация;

г) съществуващи опасности и рискове за здравето, тяхното непосредствено и последващо въздействие;

д) знаци и сигнали за безопасност и/или здраве при работа и изисквания за специфично поведение на работещите;

е) пожарна и взривна опасност на работните места в района на предприятието, мерките за пожарна безопасност, които трябва да се спазват, както и работата с уредите, съоръженията и инсталациите за известяване и гасене на пожари и начините на използването им;

ж) транспорт на хора, на материали и готова продукция;

з) съхраняване на опасни химически вещества и препарати, начин за безопасна работа с тях, вкл. и мерките, които трябва да бъдат предприети при разливане, разопаковане и смесване и разпиляване, използване на корозивни материали и др.;

и) конкретни забранителни разпоредби, действащи в предприятието, и други специфични правила и изисквания;

3. въпроси, свързани с осигуряване на безопасност и здраве при работа, съдържащи се в Кодекси за добра практика, както и в ръководства, наръчници, дигитални, информационни листове или други материали за превенция на рисковете при работа на работните места и при използване на работното оборудване, утвърдени от съответния компетентен орган.

(3) Длъжностното лице, провело началния инструктаж на лицата, които постъпват на работа, издава служебна бележка съгласно приложение № 2, която се съхранява в личното досие на работещия.

Чл. 13. (1) Инструктажът на работното място е практическо запознаване на работника или служителя с конкретните изисквания за безопасното изпълнение на трудовата дейност и се провежда на работното място, преди да му бъде възложена самостоятелна работа.

(2) На работниците и служителите, работата на които е свързана с използване, обслужване и поддържане на машини и други технически съоръжения или са заети в дейности, създаващи опасност за здравето и живота на хора, независимо от тяхната подготовка, образование, квалификация и трудов стаж по същата или друга професия, освен инструктаж на работното място се провежда и обучение по правилата за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд.

(3) В случаите по ал. 2 работодателят определя: работните места и работниците и служителите, на които ще се провежда обучение и изпит; учебната програма; продължителността на обучението; обучаващите лица и формата на изпита. Изпитният протокол се съхранява в досието на работника или служителя.

(4) Работниците и служителите по ал. 2 се допускат до самостоятелна работа само след успешно положен изпит по правилата за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд.

(5) Инструктажът и обучението на работното място се провеждат на основата на действащите правила, норми и изисквания и утвърдените от работодателя правила и инструкции за безопасна работа, като тематиката и продължителността им се съобразяват и с всички други изисквания, регламентирани в специфичните за дадена дейност или вид работа нормативни актове.

(6) Инструктажът на работното място приключва, след като ръководителят, разрешаващ самостоятелна работа, се убеди, че работещият познава правилата за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд, отнасящи се за извършваната от него дейност.

(7) Допускането на инструктирания работещ до самостоятелна работа се удостоверява с подписа на ръководителя в съответната книга за инструктаж (приложение № 1).

Чл. 14. (1) Периодичният инструктаж има за цел да поддържа и допълва знанията на работещите по безопасност и здраве при работа.

(2) Периодичният инструктаж се провежда не по-рядко от един път на три месеца за работещите, пряко заети в дейностите по чл. 15, ал. 1, и не по-рядко от един път годишно за всички останали работещи, освен ако в други нормативни актове не е регламентирана по-малка периодичност.

(3) Периодичният инструктаж се провежда въз основа на правилата, нормите и изискванията по безопасност и здраве при работа, отнасящи се за дадената професия, работно място или дейност.

(4) Периодичният инструктаж се провежда от прекия ръководител на дейността или друго лице, определено със заповед на работодателя, като тематиката се определя в зависимост от характера на работата, условията на труд и резултатите от оценката на риска.

(5) Периодичният инструктаж се провежда индивидуално или групово в зависимост от изпълняваната работа, като на отсъстващите работници или служители се провежда при явяването им на работа.

Чл. 15. (1) Ежедневен инструктаж се провежда на работещи, пряко заети в дейности с висок производствен риск, включително: в подземни, минни и геологопроучвателни обекти; в кариери; в добива на нефт и газ; в превозите в железопътния транспорт; в производството и употребата на взривни материали; в международните автомобилни превози; в автомобилните превози на опасни товари по шосе; при работа с опасни химически вещества и препарати; при производство и леене на метали; при строителни и монтажни работи.

(2) За водачите в международните автомобилни превози и за водачите, превозващи опасни товари по силата на Европейската спогодба за международен превоз на опасни товари по шосе - ADR, и Наредба № 40 от 2004 г. за условията и реда за извършване на автомобилен превоз на опасни товари (обн., ДВ, бр. 15 от 2004 г.; изм., бр. 12 и 67 от 2007 г.), ежедневният инструктаж се съвместява с периодичния инструктаж, провежда се преди тръгване на път и се документира в Книгата за ежедневен инструктаж.

(3) Ежедневният инструктаж се провежда от прекия ръководител на работата или друго лице, определено със заповед на работодателя.

Чл. 16. (1) Извънреден инструктаж се провежда:

1. след всяка трудова злополука по чл. 55, ал. 1 на Кодекса за социално осигуряване и установена професионална болест, както и след пожар, промишлена авария и природно бедствие;

2. при констатирани груби нарушения на правилата, нормите и изискванията по безопасност и здраве при работа;

3. при промяна на технологичния процес, при въвеждане на нови машини и съоръжения, при промяна на работното място или организацията на работа;

4. по предписание на контролен орган.

(2) Извънреден инструктаж се провежда и с работещи, отсъствали от работа повече от 45 календарни дни, след завръщането им на работа, преди да започнат да изпълняват преките си задължения.

(3) По преценка на работодателя или прекия ръководител при организиране на ремонтни или други дейности с участие на работници и специалисти с различни професии и квалификация, както и при работи, изискващи специфични мерки за безопасност и здраве при работа, преди започване изпълнението на задачите на работещите се провежда извънреден инструктаж.

(4) Програмата за провеждане на извънреден инструктаж се определя в зависимост от причината, която е наложила неговото провеждане.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. "Предприятие" е понятието, определено в § 1, т. 2 от допълнителните разпоредби на Кодекса на труда.

2. "Работодател" е понятието, определено в § 1, т. 1 от допълнителните разпоредби на Кодекса на труда, както и всеки, който възлага работа и носи цялата отговорност за предприятието, кооперацията или организацията.

3. "Длъжностно лице" е понятието, определено в § 1, т. 5 от допълнителните разпоредби на Кодекса на труда.

4. "Професионален риск" ("риск") е понятието, определено в § 1, т. 4 от допълнителните разпоредби на Закона за здравословни и безопасни условия на труд.

5. "Работно място" е мястото, където се предвижда извършването на работата в помещения или на което и да е място на територията на предприятието, или до което работещият има достъп във връзка с изпълняваната работа.

6. "Опасни химически вещества и препарати" е понятието, определено в § 1, т. 6 от Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати.

Заклучителни разпоредби

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 281, ал. 5 на Кодекса на труда.

§ 3. В заглавието, в чл. 1 и чл. 6, ал. 2, т. 2 на Наредба № 3 от 1998 г. за функциите и задачите на длъжностните лица и на специализираните служби в предприятията за организиране изпълнението на дейностите, свързани със защитата и профилактиката на професионалните рискове (ДВ, бр. 91 от 1998 г.) думите "и профилактиката на

професионалните рискове" се заменят с "от професионалните рискове и превенция на тези рискове".

§ 4. Контролът по изпълнението на наредбата се осъществява от Изпълнителната агенция "Главна инспекция по труда" към министъра на труда и социалната политика.

§ 5. Наредбата влиза в сила от 1 януари 2010 г.

Приложение № 1 към чл. 11, ал. 5

Предприятие

КНИГА ЗА ИНСТРУКТАЖ ПО БЕЗОПАСНОСТ И ЗДРАВЕ ПРИ РАБОТА

Начален инструктаж

№ по ред	Име, презиме и фамилия на инструктирания	Цех, звено, отдел, участък	Длъжност, вид работа, професия	Дата на провеждане от ... до ...	Издадена служебна бележка № ... от ... г.	Подпис на инструктирания	Подпис на лицето, извършило инструктажа
1	2	3	4	5	6	7	8

Предприятие

Инструктаж на работното място, периодичен инструктаж, извънреден инструктаж

.....
(цех, звено)

№ по ред	Име, презиме и фамилия на инструктирания	Цех, звено, отдел, участък	Длъжност, вид работа	Преминал инструктажа от ... до ...	Вид на инструктажа	Подпис на инструктирания	Подпис на лицето, извършило инструктажа	Подпис на ръководителя, разрешил самостоятелна работа
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Предприятие

Ежедневен инструктаж

№ по ред	Име, презиме и фамилия на инструктирания	Работен №	Цех, участък, звено, отдел, клон	Длъжност, вид работа	Кратко съдържание на инструктажа (специфични опасности или рискове, свързани с изпълняваната работа)	Дата на провеждане	Подпис на инструктирания	Подпис на лицето, извършило инструктажа
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Приложение № 2 към чл. 12, ал. 3

.....
Предприятие

СЛУЖЕБНА БЕЛЕЖКА

№/..... г.

До ръководителя на

.....
(обект, цех, участък, звено, отдел)
при

(предприятие)

На г-н (жа)

е проведен начален инструктаж по безопасност и здраве при работа на г.

Провел началния
инструктаж:

(име, фамилия, длъжност)
(подпис)

Инструктирано
лице:

(име, фамилия, длъжност)
(подпис)

Приложение № 3 към чл. 11, ал. 3

Минимална продължителност на началния инструктаж и инструктажа на работното място

№ по ред	Видове работи	Начален инструктаж (раб. дни)	Инструктаж на работното място, вкл. и с формите за обучение (раб. дни)
1	2	3	4
1.	Подземна работа		
	а) начинаещи работници	5	20
	б) работници, преминали на работа от други подземни обекти	3	15
2.	Работа в открити мини и кариери; надземни работници, обслужващи подземни обекти	2	10
3.	Извършване на строителни и монтажни работи; работа в	1	5

	геологопроучвателни обекти и при добив на нефт и газ		
4.	Обслужване на машини, съоръжения и технологични процеси с повишена опасност	1	3
5.	Работа в металургични и химически предприятия; работа с опасни химически вещества и препарати	1	2
6.	Пряко заети в превозната дейност в железопътния транспорт	съгласно нормативните актове, но не по-малко от 1	съгласно нормативните актове, но не по-малко от 3
7.	В производството и употребата на взривни материали	2	6